

Sylwia Kalicka

Biblioteki naukowe Słubic, Frankfurtu nad Odrą i Berlina : (relacja z wyjazdu)

Bibliotheca Nostra : śląski kwartalnik naukowy 3/3, 33-42

2008

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SPRAWOZDANIA

Sylvia Kalicka

Biblioteki naukowe Słubic, Frankfurtu nad Odrą i Berlina (relacja z wyjazdu)

Sekcja Bibliotekarzy Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich (SBP) Okręg w Katowicach w dniach 18-22 czerwca 2008 roku zorganizowała wyjazd szkoleniowy do bibliotek w Słubicach, we Frankfurcie nad Odrą oraz w Berlinie. Połączył on pogłębienie wiedzy na temat zasad pracy bibliotecznej ze zwiedzaniem miast i podziwianiem ich uroków.

Na trasie wycieczki edukacyjnej znalazły się: Biblioteka Collegium Polonicum (BCP) w Słubicach, Biblioteka Europejskiego Uniwersytetu Viadrina - Europa-Universität Viadrina (BEUV) we Frankfurcie nad Odrą, Biblioteka Państwowa w Berlinie. Fundacja Pruskiego Dziedzictwa Kulturowego - Staatsbibliothek zu Berlin. Preussischer Kulturbesitz (StaBi) oraz Biblioteka Uniwersytetu Technicznego - Technische Universitätsbibliothek (TUB), a także Biblioteka Akademii Sztuk Pięknych - Universitätsbibliothek der Künste (UBK) w Berlinie.

Głównym celem wyjazdu było poznanie bibliotek naukowych różnego typu, porównanie ich warsztatu pracy bibliotecznej, podpatrzenie nowoczesnych rozwiązań technologicznych oraz wymiana doświadczeń. Gospodarze obiektów służyli wyczerpującą informacją w języku polskim lub angielskim. W tym miejscu szczególne podziękowania należy złożyć panom dr. Joachimowi Jaenecke oraz dr. Rainerowi Bergowi.

Nacisk podczas warsztatów szkoleniowych został położony na obserwację obszaru udostępniania z punktu widzenia czytelnika.

Biblioteka Collegium Polonicum w Słubicach (BCP)

Biblioteka Collegium Polonicum w Słubicach powstała w 1995 roku i jest naukowym zapleczem programów badawczych realizowanych na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz na Uniwersytecie

Europejskim Viadrina we Frankfurcie nad Odrą. W nowo wybudowanym gmachu funkcjonuje dopiero od roku akademickiego 2000/2001. W pierwotnym zamyśle biblioteka miała przybrać tradycyjny kształt wielkiego magazynu z małą czytelnią, w której przewidziano miejsce na katalogi kartkowe. Koncepcję jednak zmieniono, nie bez znaczenia była tu rola pani kierownik mgr Grażyny Twardak, która walczyła o przestrzeń i dostęp do światła oraz jak największą ilość połączeń komputerowych.

Budynek na zewnątrz i wewnątrz prezentuje się bardzo nowocześnie. Bibliotekę urządzono jako otwarty księgozbiór - magazyn książek ze stanowiskami czytelnicznymi. Szklaną ścianą wydzielono centrum multimedialne, zaprojektowane na planie dużego fragmentu koła. W plan tego koła i w przestrzeń biblioteki wciną się wydłużona elipsa, też przeszklonego, hallu wejściowego. Znajduje się on na poziomie zawieszono nad ulicą mostka pieszego, łączącego budynek z korpusem uczelni. Biblioteka jako jedyna chyba w Polsce posiada tzw. „zapas”, można wciąż dokładać książki i czasopisma na półki, podczas gdy inne biblioteki borykają się z brakiem miejsca na zbiory. Budynek nie posiada wydzielonego magazynu, ponieważ stanowi go cała biblioteka.

U wejścia do biblioteki znajduje się informatorium, w którym dyżurujący bibliotekarze służą wszechstronną pomocą. W pobliżu znajduje się terminal do zamawiania książek, które są ułożone rzeczowo wg Klasyfikacji Regensburskiej. Na filarach wokół schodów wiszą tablice ułatwiające poruszanie się po zbiorach. System oznaczeń na książkach to m.in. „czerwone kropki” - zbiory do korzystania na miejscu, „zielone kropki” - literatura piękna, „łapki” - podręczniki do wypożyczania. Ponieważ większa część księgozbioru ma charakter prezencyjny, książki przeznaczone do korzystania na miejscu nie posiadają specjalnych oznaczeń. Nie przeszkadza to jednak w ich udostępnianiu na noc lub na weekend, bez możliwości przedłużenia terminu ich zwrotu. Studenci mogą wypożyczać 5 podręczników na 4 tygodnie z możliwością dwóch prolongat oraz 5 woluminów literatury pięknej na 4 tygodnie z jedną prolongatą. Osoby spoza uczelni także mogą korzystać z wypożyczalni; przysługuje im 5 podręczników na jeden dzień oraz 5 woluminów beletrystyki na 4 tygodnie. Dla osób piszących prace licencjackie, magisterskie oraz doktorskie w BCP i BEUV wypożyczalnia międzybiblioteczna w ciągu 2 tygodni sprowadza książki i artykuły z czasopism Biblioteki Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu. Dodatkowo dla tej grupy studentów przewidziano kabiny do samodzielnej pracy, a jedną z nich wyposażono w odtwarzacze audio-video.

BCP pracuje w oparciu o system komputerowy **SIAS**, który przejęła od Uniwersytetu Viadrina. Stąd komendy w OPAC-u umożliwiające logowanie napisane są po niemiecku. Przeszukiwanie bazy odbywa się natomiast w oparciu o strategię wyszukiwawcze w języku polskim. Są to: au-

tor, tytuł, hasło przedmiotowe, sygnatura, notacja (klasyfikacja rzeczowa), instytucja, rok wydania. Można stosować operatory „i” oraz „lub”. Podstawą logowania jest numer karty bibliotecznej i hasło. Dwujęzyczni czytelnicy, w większości realizujący program wymiany zagranicznej, znakomicie radzą sobie w przeszukiwaniach i zamawianiu książek.

BCP opracowanie zbiorów podporządkowała regułom alfabetycznego katalogowania dla bibliotek naukowych *Regel der alphabetischen Katalogisierung für wissenschaftliche Bibliotheken RAK/WB*, natomiast opracowanie rzeczowe oparła na systemie Klasyfikacji Regensburskiej, wzorowanej na Klasyfikacji Biblioteki Kongresu. Klasyfikacja Regensburska została zaadaptowana na potrzeby polskich użytkowników. Istotą klasyfikacji są podstawowe tablice, w których można znaleźć rozwinięcie symboli zapisanych od A do ZX (pod daną literą kryje się konkretna dziedzina wiedzy a dodatkowe liczby występujące po literach uściślają temat). Dla przykładu książka na temat demokracji w Polsce jest sklasyfikowana w BCP jako: **MF 400 G854(2)** gdzie: **M** oznacza politologię, **F 400** zawęża temat, **G** stanowi pierwszą literę nazwiska autora, **854** to skrót od kolejnych trzech liter nazwiska autora, **(2)** oznacza drugie wydanie. W przypadku prac interdyscyplinarnych stosuje się odsyłacze oraz kolejne symbole klasyfikacyjne. Hasła przedmiotowe dołączane do opisów bibliograficznych porównywane są z innymi istniejącymi w sieci i ewentualnie uzupełniane.

Zbiory na drugim piętrze ułożone są działowo od: AA (Bibliografia bibliografii, Bibliografie uniwersalne, Katalogi biblioteczne, Bibliografia narodowa) do KZ (Język macedoński i literatura), na trzecim od LB (węższy zakres etnologii) do N (Historia), na czwartym od P (Prawo) do W (Biologia). Normą jest, że biblioteki niemieckie nawet jeśli same w praktyce nie stosują Klasyfikacji Regensburskiej, to często dodają ją do opisów bibliograficznych. Czytelnik ma więc szerokie spektrum wyboru i możliwości, aby odnaleźć książkę z interesującej go dziedziny wiedzy, a podpowieź może znaleźć niemal w każdym niemieckim katalogu elektronicznym.

Profil gromadzenia zbiorów BCP obejmuje głównie takie dziedziny wiedzy jak: prawo, politologia, kulturoznawstwo, ekonomia, ochrona środowiska. Obok najważniejszych dzieł literatury polskiej i ich przekładów na języki obce biblioteka posiada także kanon literatury niemieckiej oraz jej polskie przekłady. Część zbiorów pochodzi z prywatnych kolekcji znanych publicystów i tłumaczy literatury polskiej, m. in. Henryka Bereski i Karin Wolff. W 2001 roku BCP otrzymała około tysiąca egzemplarzy, głównie niemieckojęzycznych wydań dzieł zebranych i antologii pisarzy polskich wszystkich epok oraz prywatne archiwum Karla Dedeciusa. Początkowo zbiór trafił do Uniwersytetu Viadrina, następnie przekazano go w depozycje Uniwersytetowi im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Ostatecznie uzgodniono, że miejscem przechowywania dorobku pięćdziesięcio-

letniej działalności Dedeciusa na rzecz kultury i literatury polskiej stanie się BCP w Słubicach. W ten sposób utworzono Archiwum Karla Dedeciusa, które zawiera przebogata korespondencję darczyńcy, m.in. z Tadeuszem Różewiczem, Czesławem Miłoszem, Wisławą Szymborską oraz materiały poruszające problemy teorii przekładu, prac nad tłumaczeniami utworów z literatury polskiej na język niemiecki. Nie brak tu również fotografii, wycinków z gazet, plakatów, grafiki, druków, kart pocztowych, dyplomów nagród, aktów nadania tytułów honoris causa. Archiwum Karla Dedeciusa ma charakter otwarty. W bibliotece często urządzone są wystawy prezentujące fragmenty zbiorów, gdyż jak podkreśla sam K. Dedecius koedukacja, kooperacja i koegzystencja mogą zachęcić do budowy wspólnej Europy.

Rejestrowanie zbiorów w Archiwum możliwe jest dzięki programowi **a/Dis**, który pomaga katalogować różnego rodzaju dokumenty. Program ten jest częścią niemieckiego systemu **Kalliope**, który obecnie zrzesza ponad 150 instytucji (bibliotek, archiwów, muzeów) tworząc ich wspólną bazę. **Kalliope** jest z kolei częścią europejskiego programu **MALVINE** (Manuscripts and Letters via Integrated Networks in Europe), dzięki czemu zasoby Archiwum Karla Dedeciusa są udostępniane elektronicznie na całym świecie.

Biblioteka Uniwersytetu Europejskiego Viadrina we Frankfurcie nad Menem (BUEV)

Biblioteka Uniwersytetu Europejskiego Viadrina we Frankfurcie nad Menem ściśle współpracuje z Biblioteką Collegium Polonicum. Bliskość budynków od granicy polsko-niemieckiej jest sprzymierzeńcem w zacieśnianiu więzi międzybibliotecznych. Wskutek przemieszczania się studentów z uczelni polskiej do niemieckiej i odwrotnie, biblioteki zyskują duże grono czytelników. Władze rektorskie równie mocno angażują się w szeroko rozumianą współpracę, co tylko ułatwia i przyspiesza rozwiązywanie szeregu kwestii. Czynnikiem integrującym obydwie biblioteki jest wspólny system biblioteczny **SIAS**.

Długo debatowano czy BUEV powinna powstać w nowym gmachu czy raczej zaadaptować na ten cel budynek już istniejący. Zdecydowano się na umieszczenie biblioteki w gmachu Uniwersytetu Viadrina. BUEV powstała w 1993 roku i mieści się na osłoniętym szklanym dachem wewnętrznym dziedzińcu starego budynku uczelni przy Grosse Scharrnstrasse 59. Wejścia do biblioteki strzegą elektroniczne bramki. Zbiory w wolnym dostępie są ustawione i oznakowane tak, aby czytelnik mógł je bez trudu odnaleźć. Oprócz drukowanych książek i czasopism są to m. in. kopie artykułów wpięte w segregatory a przygotowane pod kątem tematyki prowadzonych zajęć, terminale z dostępem do artykułów i in-

nych pełnotekstowych baz. Szeroko pojęte źródła informacji i materiały bibliograficzne zdają się czekać na czytelnika. Pomocą służą także rozwieszone w wielu miejscach schematy Klasyfikacji Regensburskiej.

W 2002 roku powstało Centrum Informacji i Dokumentacji Polsko-Niemieckiej, która gromadzi „szarą literaturę” dotyczącą współpracy polsko-niemieckiej z zakresu prawa i ekonomii oraz wzajemnych stosunków z okresu przed wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej.

Nabytki katalogowane są wyłącznie komputerowo. Zbiory w wolnym dostępie podobnie jak w BCP ułożone są zgodnie z Klasyfikacją Regensburską. Większość z nich ma charakter prezencyjny, ale istnieje możliwość ich wypożyczenia na czas zamknięcia biblioteki. Studenci BEUV mogą wypożyczać książki na okres dwóch tygodni, natomiast obce osoby na tydzień.

Konstrukcja biblioteki jest przemyślana i wychodzi naprzeciw oczekiwaniom czytelnika. Każdy metr powierzchni BUEV jest dobrze zagospodarowany; nad regałami wybudowano antresole z miejscami do pracy. Odnosi się wrażenie, że czytelnik nie rozstaje się z księgozbiorem nawet na chwilę, wśród półek z książkami można przystanąć i rozłożyć wygodnie egzemplarz na blacie wysuwanym spod regału.

Kabiny do samodzielnej pracy, przeszklone miejsca z biurkiem, komputerem, dostępem do internetu i porozkładanymi wokół materiałami drukowanymi stwarzają warunki prawie domowego zacisza.

Biblioteka Państwowa w Berlinie. Fundacja Pruskiego Dziedzictwa Kulturowego (StaBi)

Kolejną biblioteką odwiedzoną w Niemczech była Biblioteka Państwowa w Berlinie, której początki sięgają biblioteki dworskiej (Kurfürstliche Bibliothek), utworzonej w 1659 roku edyktem wielkiego elektora Fryderyka Wilhelma. StaBi ma siedzibę w dwóch gmachach. Pierwszy, wybudowany w latach 1903-1914 pod kierunkiem nadwornego budowniczego Ernesta von Ihne, znajduje się przy Unter den Linden 8, natomiast drugi, zaprojektowany przez Hansa Scharouna i oddany do użytku w 1978 roku, mieści się przy Potsdamer Strasse 33.

Księgozbiór StaBi znacznie ucierpiał podczas i po II wojnie światowej, część z niego została w Polsce i byłym Związku Radzieckim, a resztę podzielono między biblioteki Berlina Wschodniego i Zachodniego.

Organizacja oraz udostępnianie przy Unter den Linden mają charakter tradycyjny. Udostępnianie bezpośrednie jest realizowane w kilku czytelniach.

W budynku zorganizowano kilkanaście otwartych stanowisk do przeglądania mikrofilmów, umieszczonych na stojakach. Ekspozycje dawnych kart i skrzynek katalogowych oraz inwentarzy przypominają o zmianach,

jakie dokonały się w bibliotekarstwie. Podobnie liczne stare fotografie biblioteki unaocniają skalę przemian. W czytelnich na każdym kroku nowoczesność przeplata się z historią, np. czytelnikom pracującym przy laptopach „towarzyszą” gabloty z zapisami nutowymi sprzed wieków. Wszechobecne mapy w przeróżnych skalach i formatach przedstawiają dzieje ziem pruskich, uwagę zwracają liczne plany Berlina.

Drugi, nowszy gmach StaBi w głównym hallu mieści punkt informacyjny, terminale do zamawiania książek, szereg katalogów kartkowych oraz urządzenia reprograficzne. Duża przestrzeń budynku pozwala na swobodne przemieszczanie się między parterem a dwoma piętrami, gdzie rzesze studentów skupione są na indywidualnej pracy w czytelnich. Wokół balustrad na półpiętrach zamontowano szyby, w celu wyciszenia odgłosów dochodzących z korytarzy i hallu. Cała powierzchnia budynku jest otwarta dla użytkowników (za wyjątkiem pomieszczeń dla bibliotekarzy – pracownie i lokal socjalny).

Przestronne halle znakomicie służą do wyeksponowania gromadzonych w bibliotece map i globusów. Można je nie tylko oglądać, ale nawet dotykać, pokręcić, sprawdzić położenie miast czy krain geograficznych.

Biblioteka Państwowa w Berlinie gromadzi materiały z różnych dziedzin wiedzy, we wszystkich językach, w każdej dostępnej formie, ze wszystkich epok i krajów świata. Jej księgozbiór liczy ponad 10 milionów książek, 4 tysiące inkunabułów i około 60 tysięcy rękopisów. Poza tym gromadzi autografy, nuty, mapy, atlasy, mikrofiszki, mikrofilmy, zdjęcia oraz zbiory czasopiśmiennicze. Za najcenniejsze obiekty uznane są *Psalter Ludwigs des Deutschen (Psalterz Ludwika Niemieckiego)* z IX wieku oraz bogato zdobiona *Gutenberg-Bibel (Biblia Gutenberga)*. Najstarszy rękopis to koptyjski *Kodex des biblischen Buchs der Sprüche (Przypowieści Salomona)* z III wieku, zaś najstarszym dziełem drukowanym jest tekst pochodzący z Japonii z VIII wieku. Najślynniejsze partytury rękopiśmiennicze Jana Sebastiana Bacha, symfonie Ludwiga van Beethovena oraz prawie wszystkie wielkie opery Wolfganga Amadeusza Mozarta to prawdziwe skarby omawianej instytucji. Jako największa uniwersalna biblioteka Niemiec, StaBi pełni szereg funkcji na rzecz bibliotekarstwa niemieckiego, m.in. sprawuje opiekę nad wybranymi dziedzinami gromadzenia, odpowiada pod względem redakcyjnym za bazę danych czasopism *ZDB (Zeitschriftendatenbank)*, kieruje narodowymi narzędziami kontroli bibliograficznej, m.in. katalogiem inkunabułów, wykazem druków niemieckich XVII wieku, koordynuje pracę następujących baz danych: historycznych opraw książek, spuścizn i autografów *KALLIOPE*, starych map *IKAR*, rękopisów średniowiecznych *MANUSCRIPTA MEDIAEVALIA*. Bibliotekę wspiera kilka towarzystw oraz fundacji, co ma niebagatelne znaczenie w czasach, gdy na wiele zakupów brakuje funduszy.

StaBi oprócz udostępniania prezencyjnego prowadzi także udostępnianie zbiorów poza bibliotekę, rozwija działalność informacyjną, w tym liczne kwerendy biblioteczne oraz wypożyczenia międzybiblioteczne.

W bibliotece obowiązuje karta biblioteczna, którą mogą nabyć osoby po ukończeniu osiemnastego roku życia. Wypożyczyć można nie więcej niż 20 woluminów na okres 30 dni, zaś w czytelni limit udostępnień to jednorazowo 20 woluminów. Zaledwie niewielka część zbiorów umieszczona jest w wolnym dostępie; większość księgozbioru ulokowano w magazynach. Czytelnicy zamawiają dokument za pośrednictwem katalogów. Czas realizacji zamówienia waha się od kilku godzin do kilku dni. Wyłącznie na miejscu udostępnia się książki wydane do 1955 roku, ikonografię, mikrofiszę, mikrofilmy, tzw. wielkie formaty, część literatury dziecięcej.

Katalog OPAC StaBiKat umożliwia przeszukiwanie bazy m.in. wg indeksu autorskiego, tytułowego, serii, miejsca i roku wydania, wolnej frazy, słowa kluczowego, klasyfikacji rzeczowej oraz lokalizacji. Przy wyszukiwaniu zaawansowanym można używać operatorów logicznych „i” oraz „lub”. Opisy bibliograficzne opatrzone są symbolami Klasyfikacji Dziesiętnej Deweya, ale stosowana jest też Klasyfikacja Biblioteki Kongresu oraz Klasyfikacja Regensburgska.

Biblioteka Uniwersytetu Technicznego (TUB) oraz Biblioteka Akademii Sztuk Pięknych (UBK) w Berlinie.

W 2004 roku w nowo wybudowanym gmachu, tzw. Volkswagen-Haus przy Fasanenstrasse 88 otwarto Bibliotekę Uniwersytetu Technicznego (Technische Universitätsbibliothek, TUB). W tym samym budynku mieści się również Biblioteka Akademii Sztuk Pięknych (Universitätsbibliothek der Künste, UBK). Gmach biblioteki powstał dzięki nakładom finansowym z budżetu państwa, środków samorządowych oraz kwocie przekazanej przez koncern Volkswagen AG.

Przestronne wnętrza biblioteki są doskonale oznakowane. Liczne tablice informacyjne prezentują układ przestrzenny: magazyn z wolnym dostępem do zbiorów zwartych i ciągłych, punkty informacyjne, terminale i miejsca pracy dla czytelników, w tym wydzielone stanowiska dla osób niepełnosprawnych. Pomocą w dotarciu do literatury z poszukiwanej dziedziny służą tablice ze schematem rzeczowym księgozbioru.

Usytuowane przy wejściu oraz we foyer automaty do zwrotu książek znakomicie rozładują kolejki czytelników w okresach wzmożonego ruchu, a tym samym ułatwiają pracę bibliotekarzom.

W bibliotece działają także urządzenia do samoobsługowego płacenia kar za przetrzymywanie książek oraz do wypożyczenia książek przez czytelników. Na podstawie kodów paskowych sczytanych z karty bibliotecz-

nej oraz książki automat rejestruje wypożyczenie, potwierdzając je stosownym wydrukiem.

TUB zapewnia dostęp do ponad dwóch milionów dokumentów drukowanych oraz cyfrowych źródeł informacji powiązanych tematycznie z przedmiotami wykładanymi na uczelni. W otwartym dostępie można korzystać z 200 tysięcy podstawowych materiałów. TUB dysponuje obszernymi zbiorami z zakresu nauk technicznych, społecznych, humanistycznych i architektury. Umożliwia także dostęp do ogólnoswiatowych drukowanych i elektronicznych zasobów informacyjnych. Książki oznaczone czerwoną kropką na grzbiecie nie są wypożyczane, natomiast tym z zieloną kropką „towarzyszy” CD ROM. Dokumentów zastrzeżonych nie można wypożyczać, a jedynie kopiować. W bibliotekach TUB i UBK obowiązuje Klasyfikacja Regensburska.

W UBK, specjalizującej się w gromadzeniu zbiorów z dziedziny sztuki, największe wrażenie wywiera czytelnia multimedialna. Każde stanowisko wyposażone jest tam w adapter płyt winylowych, odtwarzacz płyt kompaktowych oraz DVD z telewizorem; odsłuchanie jest możliwe wyłącznie przez słuchawki. Na muzyków i inne osoby chcące przećwiczyć utwór muzyczny czeka elektroniczne pianino.

Jak pokazują statystyki, specyfiką UBK jest zdecydowana przewaga udostępnień multimedialnych nad tradycyjnymi zbiorami z dziedziny sztuki.

Katalogi TUB i UBK posiadają odrębne interfejsy, ale istnieje możliwość wspólnego ich przeszukiwania poprzez autora, tytuł, ISBN, słowa kluczowe, klasyfikację rzeczową a także wolną frazę. Biblioteka posiada również elektroniczny katalog dysertacji i habilitacji.

UBK regularnie przyjmuje chętnych do poznania jej zbiorów oraz prowadzi zajęcia w języku niemieckim; na życzenie oprowadza także grupy anglojęzyczne. Czytelnikom-obcokrajowcom służy informacją bezpośrednią, listowną lub telefoniczną.

UBK stosuje ograniczenia w dostępie do materiałów audiowizualnych, natomiast TUB do podręczników. Okres wypożyczeń wynosi 4 tygodnie, dokument można prolongować do pięciu razy.

We wszystkich zwiedzanych bibliotekach dało się zauważyć wdrożenie nowoczesnego zarządzania biblioteką oraz szerokie wykorzystanie najnowszych technologii; począwszy od rozwiązań architektonicznych bibliotek poprzez sposoby gromadzenia, opracowania i udostępniania zbiorów w wersji elektronicznej i drukowanej a skończywszy na działalności informacyjnej o zbiorach własnych i obcych. Olbrzymia przestrzeń budynków bibliotecznych pozwala korzystnie eksponować zbiory oraz daje dużą swobodę pracy i przemieszczania się.

Każda z bibliotek posiada system komputerowy zapewniający zbiorom ich opracowanie i udostępnianie. Komputer i internet są podstawo-

wymi narzędziami pracy czytelnika, dla którego najistotniejsza jest szybkość, kompletna i merytoryczna informacja. Obejrzone biblioteki bez wątplenia mogą ją zapewnić, gdyż dysponują zarówno zapleczem źródłowym jak i technologicznym.

Biblioteki wychodzą naprzeciw oczekiwaniom użytkowników i umiejętnie zachęcają do korzystania ze swoich usług. Walorem jest wolny dostęp do półek, umożliwiający swobodne przejrzanie każdego dokumentu i stwierdzenie, czy zawarta w nim treść odpowiada prowadzonym poszukiwaniom.

Jedynym dyskomfortem, nie odczuwanym jednak przez korzystających z usług bibliotek, jest brak wystarczających nakładów finansowych, w związku z czym biblioteki zmuszone są poszukiwać sponsorów.

Wyjazd dał możliwość porównania pracy bibliotek polskich i niemieckich. Okazało się, że główną bolączką jest brak satysfakcjonujących kwot na sfinansowanie zasobów, stąd szukanie funduszy zewnętrznych na zakup nowoczesnego sprzętu i usprawniania systemów i baz danych.

Czytelnik po obu stronach granic staje się bardziej wymagający niż kiedyś. Era internetu sprawiła, że chce jak najpełniej i najefektywniej wykorzystać czas spędzony w bibliotece lub na jej stronach WWW.

Słowa uznania należą się współpracującym ze sobą bibliotekom w Słubicach i Frankfurcie nad Odrą. Jest to doskonały przykład porozumienia międzynarodowego, zwłaszcza w świecie nauki i kultury, realizowanego m. in. przez środowisko bibliotekarskie.

Podsumowując wyjazd należy stwierdzić, że był on bardzo udany. Bibliotekarze polscy i niemieccy przyjęli nas bardzo przychylnie i chętnie dzielili się swoimi doświadczeniami zawodowymi.

Bibliografia

1. *Bibliotekarstwo*. Red. Z. Żmigrodzki. Wyd. 2. Warszawa, 1998 s. 156-203.
2. Dubiński M., Zysek E.: *W bibliotekach Collegium Polonicum, Uniwersytetu Europejskiego Viadrina i Uniwersytetu Zielonogórskiego*. „Bibliotekarz” 2003, nr 11, s. 24-26.
3. Hudzik K.: *Zmiany w strukturze organizacyjnej bibliotek uniwersyteckich w Niemczech – czy warto je naśladować?* „Biblioteka” 2003, nr 7, s. 95-105.
4. Piotrowicz G.: *Model hybrydowy jako optymalny wariant funkcjonowania i rozwoju współczesnej biblioteki akademickiej*. W: *Tradycja i nowoczesność bibliotek akademickich : materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej, Rzeszów-Czarna, 1-3 czerwca 2005*. Rzeszów, 2005, s. 11-24.

5. Stelmaszyk N.: *Archiwum Karla Dedeciusa w Bibliotece Collegium Polonicum w Słubicach*. „Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Literacka”. T. 10, 2003, s. 304-311.
6. Śmiechowski D.: *Collegium Polonicum*. „Architektura. Murator” 2001, nr 2, s. 28-31.
7. Wojciechowski J.: *Bibliotekarstwo : kontynuacje i zmiany*. Kraków, 1999 s. 43-60.
8. Strona domowa Biblioteki Collegium Polonicum. Tryb dostępu: <http://www.cp.euw-frankfurt-o.de/pl/biblioteka/index.php>
9. Strona domowa Biblioteki Uniwersytetu Europejskiego Viadrina. Tryb dostępu: <http://www.ub.euw-frankfurt-o.de/de/index.html>
10. Strona domowa Biblioteki Państwowej w Berlinie. Tryb dostępu: <http://staatsbibliothek-berlin.de>
11. Strona domowa Biblioteki Uniwersytetu Technicznego. Tryb dostępu: <http://www.ub.tu-berlin.de>
12. Strona domowa Biblioteki Akademii Sztuk Pięknych. Tryb dostępu: <http://www.ub.udk-berlin.de>

Mgr Sylwia Kalicka jest pracownikiem Oddziału Gromadzenia, Uzupelniania i Opracowania Zbiorów Biblioteki Głównej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.